

Uzaktan Çalışma Konulu Yayınların Bibliyometrik Analizi

Selver Yıldız Bağdoğan¹ , Esra Özdemir²

Öz: Uzaktan çalışma, artık neredeyse her yerden çalışabilmeyi mümkün kılan, günümüz çalışma şekilleri arasında hızla yaygınlık kazanan önemli bir kavramdır. Uzaktan çalışma, 2020 pandemi ve karantina süreçleriyle birlikte "yeni normal" haline gelmiş, internetin ve teknolojik araçların işyerlerinde yaygınlaşması da bu noktada oldukça etkili olmuştur. Uzaktan çalışmanın yaygınlaşması, konu ile ilgili farklı bakış açılarını beraberinde getirmiş ve ortaya çıkan sorunları ayrıntılı bir şekilde inceleme ihtiyacını akademik çalışmaların gündemine taşımıştır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, alanın dönüşümünü anlayabilmek için "uzaktan çalışma" konusunda yapılmış yayınları incelemektir. Ayrıntılı bir inceleme gerçekleştirebilmek için bibliyometrik ve ağ analizi tekniklerine dayalı olarak Web of Science (WoS) veri tabanından "remote work" ve "remote working" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda, 1982-2023 yılları arasında yayınlanan toplamda 960 çalışmaya ulaşılmış ve çeşitli analizler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler analiz ve görsel haritalandırma programı olan VOSviewer ve R programları ile görselleştirilmiştir. 960 çalışmanın bibliyometrik analiz ile incelenmesiyle, uzaktan çalışma kavramında öncü olan araştırmacılar ve ülkeler belirlenebilmiştir. 960 çalışmanın bibliyometrik analiz ile incelenmesiyle, uzaktan çalışma kavramında öncü olan araştırmacılar ve ülkeler belirlenmiş, yapılan çalışmaların çeşitlilik ve etkileşim gösterdiği görülmüştür. Son olarak da elde edilen veri ve bulgular ile alandaki boşlukların belirlenip diğer araştırmacılara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan Çalışma, Çalışma Yaşamı, Esneklik, Bibliyometri, VOSviewer

JEL: M10, M54, O33

Geliş : 15 Aralık 2023

Düzeltilme : 18 Ocak 2024

Kabul : 24 Ocak 2024

Tür : Araştırma

Bibliometric Analysis of Publications on Remote Working

Abstract: Remote working is an important concept rapidly gaining popularity among today's working styles, making it possible to work from almost anywhere. Remote working has become the "new normal" with the 2020 pandemic and quarantine processes, and the spread of the internet and technological tools in workplaces has been very effective at this point. The spread of remote working has brought different perspectives on the subject and brought the need to examine emerging problems in detail to the agenda of academic studies. In this context, the study aims to examine the publications on "remote work" to understand the transformation of the field. In order to carry out a detailed examination, the keywords "remote work" and "remote working" were extracted from the Web of Science (WoS) database based on bibliometric and network analysis techniques. As a result of the scanning, a total of 960 studies published between 1982 and 2023 were reached, and various analyses were carried out. The obtained data were visualized with VOSviewer and R programs, which are analysis and visual mapping programs. By examining 960 studies with bibliometric analysis, a pioneer in remote working researchers and countries could be identified. By examining 960 studies with bibliometric analysis, researchers and countries that were pioneers in the concept of remote working were determined, and it was seen that the studies showed diversity and interaction. Finally, it is thought that the gaps in the field will be determined with the data and findings obtained and will guide other researchers.

Keywords: Remote Work, Working Life, Flexibility, Bibliometry, VOSviewer

JEL: M10, M54, O33

Received : 15 December 2024

Revised : 18 January 2024

Accepted : 24 January 2024

Type : Research

Cite this article as: Yıldız Bağdoğan, S., & Özdemir, E. (2024). Uzaktan çalışma konulu yayınların bibliyometrik analizi. *Business and Economics Research Journal*, 15(1), 67-82. <http://dx.doi.org/10.20409/berj.2024.435>

Copyright: © 2024 by the authors. This is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY-NC) International License.

¹ Assoc. Prof., PhD., Bursa Uludağ University, Faculty of Economic and Administrative Sciences, Department of Labour Economics And Industrial Relations, Bursa, Türkiye, syildiz@uludag.edu.tr (Corresponding Author)

² PhD. Student, Bursa Uludağ University, Institute of Social Sciences, Bursa, Türkiye, esrozdemir@gmail.com

1. Giriş

Çalışma yaşamında esneklik uygulamalarıyla gündeme gelmesine rağmen özellikle Covid-19 salgın döneminde örgütlerin sağlık önlemleri kapsamında sıklıkla uyguladığı çalışma biçimi haline gelen uzaktan çalışma, günümüzde pek çok örgüt tarafından uygulanmaya devam eden ve gelecekteki çalışma biçimlerinin de önemli parçasını oluşturan bir olgu haline gelmiştir. Pandemi öncesi döneme kıyasla daha fazla kullanım alanı bulan uzaktan çalışma (Kosseck ve Lautsch, 2018), çalışanlar ve yöneticiler açısından bazı endişeleri barındırmasına rağmen Covid-19 salgınının getirdiği ekonomik ve sağlık alanına yönelik korkular neticesinde zorunlu bir adapte süreci ile benimsenmiştir. Bir diğer ifadeyle, birçok çalışan ve örgütün uzaktan çalışmaya geçişe hem altyapı açısından hem de psikolojik olarak henüz hazır olmamasına karşılık Covid-19 pandemisi uzaktan çalışma sürecine zorunlu katılımlarına yol açmıştır. Uzaktan çalışma şekline kuşkuyla yaklaşan ve bu süreçten önce de çalışanların denetimi ve izlenmesi adına farklı teknolojileri kullanma yoluna başvuran işverenler için, uzakta olan ve ulaşılması zor çalışanları kontrol etmek birtakım endişelere yol açmaktaydı (Kniffin vd, 2020: 66). Uzaktan çalışma ile ilgili işveren tarafından yaşanan bu endişelere karşı bazı sıkı denetim yöntemleri ile önlem alınabilse de bu denetimin çalışanlar için özel yaşamın ihlali ve stres gibi problemlere neden olabileceği gerçeğini göz ardı etmemek gerekmektedir. Tüm bu çekinceler beraberinde uzaktan çalışma, pek çok ülke ve sektörde yaygın olarak kullanılmaya ve kabul görmeye başlamış bir çalışma şekline dönüşmüştür.

Uzaktan çalışmanın zaman içerisinde meydana getirdiği değişiklikler ve buna bağlı olarak gerçekleşen görüş farklılıkları, uzaktan çalışmanın uygulamada daha geniş bir alan bulmasıyla birlikte süreç içerisinde artış göstermiştir. Dolayısıyla uzaktan çalışma, çalışma yaşamının gündeminde odak haline gelirken buna paralel olarak konu ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda da artış yaşandığı görülmektedir.

İnternet kullanımının yaygınlaşması ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle uygulanabilirliği artan uzaktan çalışma (Allen vd., 2015: 41); çalışanların, merkez ofis veya üretim tesislerinden uzak olarak kabul edilen yerlerde istihdam edildiği, diğer çalışanlarla mekânsal olarak bir bağlantısının olmadığı ancak teknoloji aracılığıyla iletişim kurduğu esnek bir çalışma şekli olarak tanımlanmaktadır (Di Martino ve Wirth, 1990: 530). Literatüre bakıldığında uzaktan çalışmanın “evde çalışma”, “tele çalışma” ve “platform çalışma” kavramlarının üst kavramı şeklinde ele alındığı görülmekte olup bazı yasal düzenlemeler ve çalışmalarda ise uzaktan çalışma ile tele çalışmanın aynı kapsamda değerlendirildiği söylenebilmektedir.

Uzaktan çalışma ve diğer esnek çalışma modelleri, pek çok örgüt tarafından benimsenen ve popüler çalışma şekilleridir. Başka bir deyişle işyerinden kopma, artan bir trenddir (Felstead ve Henseke, 2017: 195; Olson, 1983: 183). Bu çalışma biçimi, işveren tarafından işyeri dışında yürütülen işler için akıllı telefon, tablet, dizüstü bilgisayar ve masaüstü bilgisayar gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ile gerçekleşmektedir (Eurofound ve ILO, 2017). Esneklik uygulamalarıyla ortaya çıkan uzaktan çalışma, bir seçenek olarak çalışanlara ve işverenlere işin planlanması ve konumunun belirlenmesi (Olson, 1983: 184) konusunda çeşitli alternatifler (evden çalışma, çalışma saatlerinde esneklik gibi) sunmaktadır.

Pandemi döneminden önce genellikle işyerlerindeki çalışmaya ek olarak gerçekleştirilen uzaktan çalışma, pandemi ile gönüllülük ilkesine bakılmaksızın işverenlerin tek taraflı iradesiyle uygulamaya başladığı bir çalışma biçimi olarak gerçekleştirilmiştir. Ancak sonraki süreçte sağlık önlemlerinin beraberinde getirdiği zorunlu uygulamalarla benimsenerek düzenli bir çalışma biçimi haline geldiği görülmektedir (Tokol, 2021: 5-7). Bu benimseme, örgüt ve çalışanlar açısından ortaya çıkan avantajların sonucu olarak gerçekleşirken, bir yandan da uzaktan çalışmanın iki taraf açısından meydana getirdiği dezavantajları sebebiyle eleştirilmektedir. Bu noktada bahsi geçen avantajlar ve dezavantajların, uzaktan çalışmaya bakış açısı ve uzaktan çalışmanın yapıldığı koşullara göre değişiklik gösterdiği söylenebilmektedir. Dolayısıyla uzaktan çalışmayı olumlu yönleriyle ele alabilen, uzaktan çalışma koşulları konforlu olan çalışanlar ve uzaktan çalışmanın maliyet avantajlarından faydalanan işverenler uzaktan çalışmanın gerekliliğini vurgularken; bir yandan da uzaktan çalışmanın dezavantajlarını yaşayan çalışanlar ve işverenler bu uygulamanın olumsuz yönlerini ön plana çıkarmaktadır. Nitekim teknolojik gelişmelerin artmasıyla birlikte daha da artış göstereceği tahmin edilen uzaktan çalışmanın iki açıdan da geniş kapsamda ele alınmasının, dezavantajlarının minimuma indirilerek uygulanmasına katkıda bulunacağı yorumu yapılabilmektedir.

Uzaktan çalışmanın avantajlarını vurgulayan çalışmalar; çalışanlar için esneklik sağlama (Chatterjee vd., 2022), iş-yaşam dengesini sağlayabilme (Felstead ve Henseke, 2017, Shirmohammadi vd., 2022), işe gidis gelişten kaynaklanan maliyetleri ortadan kaldırma/azaltma (Navarro, 2023) , iş ortamından kaynaklı stres unsurlarından uzak olma (Costin vd., 2023) ve bu durumun özellikle COVID-19 salgın sürecinde sağlık açısından daha güvende hissedebilme (Demirel ve Bekiroğlu, 2022) gibi noktalara değinmektedir. Buna karşılık uzaktan çalışmanın iş ortamından uzak olma nedeniyle iş tatminini düşürdüğünü ve iş-aile çatışmasına neden olduğunu (Blazhevski vd., 2022), çalışanların iş yükünü daha da arttırdığını (Başol ve Çömlekçi, 2021), sosyal izolasyona neden olabildiğini, işverenlerin aşırı denetim isteğiyle baskı uyguladığını ve bu durumun da iş-yaşam dengesini olumsuz etkileyerek strese neden olduğunu (Grant vd., 2013) ifade eden çalışmalar da mevcuttur. Nitekim Yıldırım ve Tur (2021) gerçekleştirdikleri bir araştırmada; uzaktan çalışma biçiminin beyaz yakalı çalışanların daha fazla mobbinge maruz kalmalarına neden olduğunu, işyerinde gerçekleşen geleneksel mobbing davranışının uzaktan çalışma ile aşırı denetim, özel yaşam ihlali, sürekli etkileşim talebi gibi yollarla siber mobbing şeklinde artan oranda gerçekleştiğini ifade ederek bu durumu desteklemektedir. Tüm bunların yanında hem avantajlar hem de dezavantajlar açısından uzaktan çalışmada etkili iletişimin kilit bir rol oynadığı, iletişimin performansı ve tüm süreci önemli derecede etkilediği de ifade edilmelidir (Shockley vd., 2021: 1474-1475; Elling, 1985).

Uzaktan çalışma konusunda yapılan araştırmaların özellikle COVID-19 salgın sürecinden sonra artış gösterdiği görülmekte olup süreç sonrasında uzaktan çalışmanın daha çok benimsenmesiyle farklı yönlerine odaklanılmıştır. Bir diğer ifadeyle, uzaktan çalışmanın artışı ile birlikte olumlu ve olumsuz olmak üzere çift yönlü etkileri daha belirginleşmiş ve koşullara göre yorumlanabilir hale gelmiştir. Bu durum çalışma yaşamının gündeminde giderek daha fazla yer alacağı tahmin edilen uzaktan çalışmanın daha yoğun bir şekilde ve farklı açılardan ele alınması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Uzaktan çalışma, pandemi ile isteğe bağlı bir seçenek olmaktan uzaklaşıp, zorunlu bir gerekliliğe dönüşmüş ve bu çalışma şeklinin işyerlerinde nasıl uygulanacağı, çalışanlar ve işverenler üzerindeki etkilerinin neler olacağı araştırmaların konusu haline dönüşmüştür (Wang, vd., 2020: 17). Bu doğrultuda yeni çalışma düzeninin önemli bir parçası haline dönüşen uzaktan çalışma modeli üzerine yapılan bilimsel araştırmaların büyük öneme sahip olduğu söylenebilmektedir. Uzaktan çalışma konulu araştırmalar sayesinde bu yeni çalışma modelinin avantaj ve dezavantajlarını, çalışanlar üzerindeki etkilerini, örgütlerin ve çalışanların geleneksel çalışma şekillerinden farklı bu sürece adaptasyon güçlüklerini, zaman yönetimlerini anlayabilmek mümkün olacaktır. Başka bir deyişle uzaktan çalışma konusu çok yönlü, çok taraflı ve farklı sektör çalışanlarını ilgilendiren ve etkileyen önemli bir konudur. Nitekim yapılan ve yapılacak bilimsel çalışmalar, beraberinde çalışma yaşamındaki tüm aktörleri ilgilendiren gelişme ve düzenlemeleri daha etkili bir şekilde yapılabilme olanağı sağlayacağından araştırmalardan elde edilen bulgu ve öneriler oldukça önemli kabul edilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, literatürde (Web of Science), uzaktan çalışma şekline ne ölçüde ilgi gösterildiği, hangi ülke ve yazarlar tarafından ele alındığı, atıf alan eserler bağlamında kavramın önemini ortaya çıkarmaktır. Buna ek olarak, uzaktan çalışma şeklinin bilimsel araştırmalara nasıl yansıdığına incelenerek gelecek araştırmalara katkıda bulunması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda “uzaktan çalışma” ile ilgili yayınların bibliyometrik analizi yapılmıştır.

Bibliyometrik analiz yöntemi; bilgi kaynaklarının incelenmesinde nicel yöntemleri uygulayarak belirli konudaki çalışmaların hangi ülkede, hangi konu başlıkları ile çalışıldığını, yazarları ve yazarlar arasındaki bağlantıyı ortaya koyan bir yöntemdir. Bir diğer ifadeyle, bibliyometrik analiz ile yapılan incelemeler, çalışmaların performansının ölçüldüğü ve aynı zamanda ortak yazarlık analizi ya da ortak kelime analizi gibi ortaklık yaklaşımlarının incelendiği yöntemleri kapsamaktadır (Köseoğlu vd., 2016: 181). Bu yöntemler, araştırmacının bir konu hakkında gerçekleştirilen çalışmalar ile ilgili gerekli tüm bilgileri bir çerçeve içerisinde görebilmesi ve elde edilen bilgilerin gelecek çalışmalar için bir kılavuz oluşturabilmesi açısından oldukça önemlidir. Özellikle de bilgiye ulaşmanın giderek daha kolay bir hale geldiği ve bu sayede de üretimin arttığı dikkate alındığında herhangi bir konuda gerçekleştirilen çok sayıda çalışmayı ve bu çalışmalar arasındaki bağlantıyı bütün halinde görebilmeyi sağlamaktadır. Bibliyometrik analiz ile eserler veya yayınlar, yazar, konu, kaynakça açılarından istatistiksel analiz yapılabilmekte ve o alandaki gelişmeleri izleme olanağı elde edilebilmektedir. Bunlara ek olarak ülkeler, kurumlar ve ekoller arasında karşılaştırma yapma olanağı da

sağlamaktadır. Bibliyometrik analiz yöntemi ile belirlenen konu ile ilgili ortak atıf, eş kelime listesi ve bibliyografik eşleştirme gibi yöntemlerle atıf verilen eserlerin de analizi yapılarak atıfların ortak noktaları belirlenmekte ve en sonunda atıf indeksi elde edilebilmektedir (Cobo vd., 2011: 1382). Bibliyometrik analiz, araştırmacıya, sistematik literatür taramasından farklı olarak literatürün nicel bir dökümünü, dolayısıyla konunun genişliğine ve niceliğine dair sayılar üzerinden fikir veren bir analiz yöntemidir. Ayrıca konu ile ilgili verinin grafik ve tablolara dökülmesini sağlayarak sayısal okuma yapılmasına da olanak sağlamaktadır. Bu nedenle bilim insanları tarafından kullanılan bir analiz yöntemidir.

Literatürdeki “uzaktan çalışma” anahtar kelimesini bibliyometrik analiz yöntemiyle inceleyen araştırmalara bakıldığında doğrudan ve sadece uzaktan çalışma kavramını ele alan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Mevcut çalışmaların evden çalışma (Dogra ve Parrey, 2022; Reena ve Dangi, 2022; Arundprasad vd., 2022), hibrit çalışma (Carrasco-Garrido vd., 2023) ve sanal ekipler üzerine (Caputo vd., 2023) olduğu görülmüştür. Türkçe yazında sadece lisansüstü tezlerin incelendiği bir çalışmaya (Güler, 2023) rastlanılmamıştır. Bu nedenle, yapılan bu çalışmanın alandaki boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Uzaktan çalışma konulu araştırmaların içeriğinin ve yönünün belirlenmesi noktasında bu çalışmanın yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Çünkü bibliyometrik analiz, incelenen konuya dair belli bir dönemde ve bölgedeki kişiler tarafından hazırlanmış yayınları ve bu yayınlar arasındaki ilişkiyi sayısal olarak görebilme olanağı sağlayabilmektedir. Böylece alana yapılan katkı, konunun hangi yönlerinin ele alındığı ve hangi noktalarda boşluklar olduğu görülebilmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışmada, uzaktan çalışma konusunda yayımlanan çalışmaların kapsamını incelemek amacıyla bibliyometrik analiz yöntemine başvurulmuştur. Bu kapsamda kullanılan bibliyometrik yöntemle yapılacak analiz için Web of Science (WoS) Core Collection veri tabanından “remote work” ve “remote working” anahtar kelimeleri taranarak konu hakkındaki çalışmalara ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında anahtar kelime kullanılarak yapılan arama sonucunda 1982 yılı öncesinde uzaktan çalışma konusuna ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Buna bağlı olarak WoS veri tabanındaki çalışma sayısının zaman içindeki değişimi dikkate alınarak en son 08.12.2023 tarihinde tarama yapılmış, bu tarih itibarıyla 1982-2024 yılları arasında toplamda 1.743 çalışma ile karşılaşmıştır. Ancak 2024 tarihli yayınların (erken erişim yayınlar) sayısı 4 ile sınırlı kaldığından bu yayınlar 2023 yılına ait yayınlara eklenerek analizler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra İngilizce dili seçilerek, veriye bir sınırlama getirilmiş ve sadece İngilizce dilinde yazılmış 960 adet yayın dikkate alınmıştır. 960 adet yayın WoS üzerinden incelendiğinde, makale (araştırma makalesi, derleme makalesi ve erken erişim makalesi), bildiri, editör yazısı, kitap bölümü ve diğer (toplantı notu, mektup, kitap incelemesi ve düzeltme) belge türleri başlıkları altında yer almaktadır.

WoS veri tabanında yer alan alan/disiplinden sosyal bilimler alanıyla ilişkili olduğu düşünülen 29 tanesi analize dahil edilmiş ve 960 adet yayın sayısına ulaşılmıştır. Çalışmada kullanılan bibliyometrik analiz ile belirtilen yıllar arasında WoS veri tabanındaki uzaktan çalışma kavramı bağlamındaki araştırmaların, yayınların ve aralarındaki ilişkilerin sayısal analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bibliyometrik analiz sonuçları, 2010 yılında Eck ve Waltman tarafından geliştirilen VOSviewer programı ve Aria ve Cuccurullo (2017) tarafından geliştirilen R programı yardımıyla görselleştirilmiştir.

960 çalışma, bibliyometrik yöntem ile incelenerek, konu ile ilgili araştırmalara yol gösterebilmek amacıyla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Uzaktan çalışma konusundaki çalışmaların yıllar içindeki dağılımı nasıldır?
- Ulaşılan çalışmalar hangi alanlarda yoğunlaşmıştır?
- Kavramın ele alındığı çalışma türlerine göre dağılım nasıldır?
- Kavram ile ilgili çalışmaların yoğunlaştığı dergiler hangileridir?
- Kavram ile ilgili çalışmaların ülkelere göre dağılımı nasıldır?
- Çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı nasıldır?
- Çalışmaların yazarlarının atıf sayılarına göre dağılımı nasıldır?

3. Bulgular

960 çalışmanın ele alındığı bu çalışmada, uzaktan çalışma konusu üzerine bibliyometrik bir analiz yapılmıştır. Yapılan analizler doğrultusunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Tablo 1’de, toplam 960 çalışmanın genel özellikleri gösterilmektedir.

Tablo 1. Uzaktan Çalışma Konulu Yayınların Genel Özellikleri

İncelenen Yıllar	1982-2023	
	f	%
Araştırma Türü		
Araştırma Makalesi	694	72
Erken Erişim (makale)	107	11
Bildiri	75	8
Derleme Makalesi	36	4
Editör Yazısı	26	3
Kitap Bölümü	11	1
Diğer	11	1
Toplam Yayın Sayısı	960	100
Alan/Disiplin Sayısı	29	
Toplam Anahtar Kelime Sayısı	2.844	
Keywords Plus Sayısı	1.302	
Toplam Yazar Sayısı	2.722	
Tek yazarlı makale sayısı	145	
Yazar Başına Düşen Yayın	2,83	
Uluslararası ortak yazarlık oranı	23,45	
En az 1 atıf alan yazar sayısı	1.823	

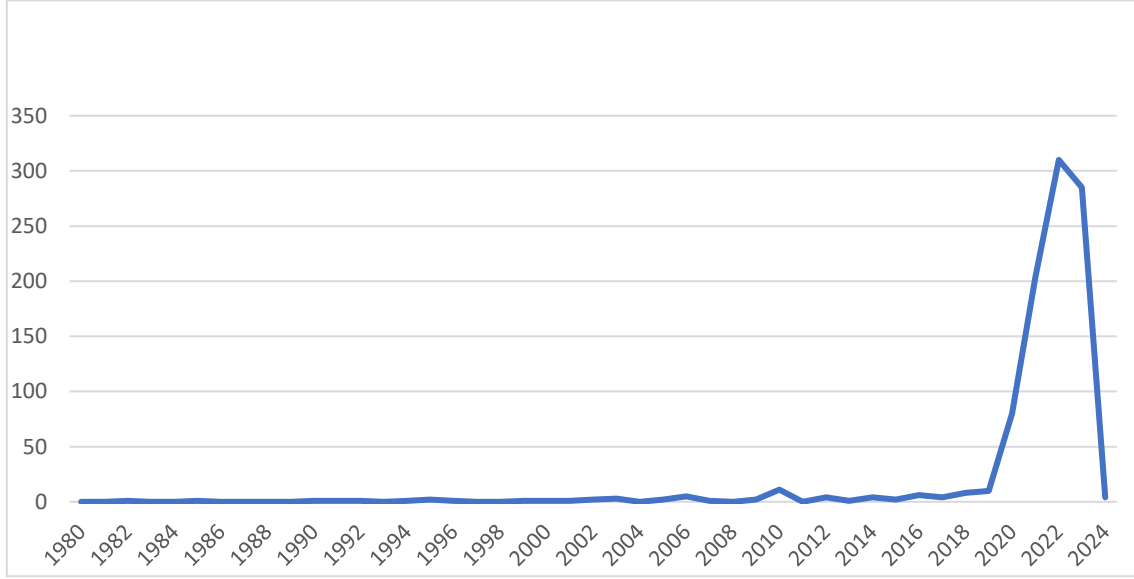
R programı ile yapılan analizler sonucunda Tablo 1’de de görüldüğü üzere, en eskisi 1982, en yenisi 2023 yılına ait, 29 farklı alan içinde farklı araştırma türleri (makale, bildiri, kitap bölümü vb.) üzerinden yapılmış 960 çalışma analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaların toplam 2.722 yazar/araştırmacı tarafından ele alındığı görülmektedir. Yazar başına düşen yayın sayısı 2,83’tür. Ayrıca en az 1 atıf alan yazar sayısı da 1.823’tür.

Tablo 2. Yıllara Göre Yayın Sayıları

Yayın Yılı	Yayın Sayısı	Yayın Yılı	Yayın Sayısı	Yayın Yılı	Yayın Sayısı
2023	289	2009	2	1995	2
2022	310	2008	-	1994	1
2021	204	2007	1	1993	-
2020	80	2006	5	1992	1
2019	10	2005	2	1991	1
2018	8	2004	-	1990	1
2017	4	2003	3	1989	-
2016	6	2002	2	1988	-
2015	2	2001	1	1987	-
2014	4	2000	1	1986	-
2013	1	1999	1	1985	1
2012	4	1998	-	1984	-
2011	-	1997	-	1983	-
2010	11	1996	1	1982	1

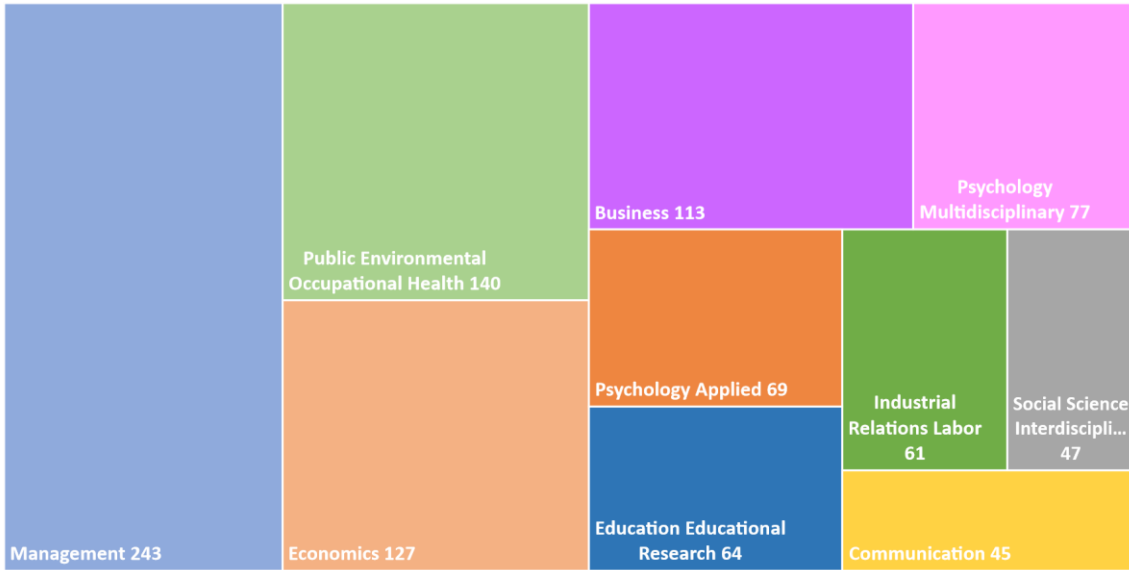
Yayın sayılarının verildiği Tablo 2'deki veriler, grafiğe aktarılmış (Şekil 1) ve 2020 yılı itibariyle ortaya çıkan hızlı artış 2021'de 204'e, 2022'de 310'a, 2023'te ise 285'e ulaştığı görülmektedir. 2010 yılına kadar 5'i geçmeyen yayın sayısı, 2020 yılında bir önceki yıla göre 8 kat artarak 80'e ulaşmıştır.

Şekil 1. Uzaktan Çalışma Konulu Yayınların Yıllık Yayın Sayısı

Şekil 2'de, uzaktan çalışma konusuna en çok yönetim, halk, çevre ve iş sağlığı, ekonomi, işletme ve multidisipliner psikoloji ve uygulamalı psikoloji alanlarında yer alan dergilerde yer verildiği görülmektedir. Şekilden de anlaşılacağı üzere uzaktan çalışma konusunun yüksek oranda yönetim bilimleri alanında yer alan bir konu olarak araştırmacılar tarafından değerlendirildiği görülmektedir. Diğer alanlar da dikkate alındığında uzaktan çalışma konusunun çok yönlülüğü ve pek çok alan/disiplin tarafından incelenen ve incelenmesi gereken bir konu olduğu ifade edilebilir.

Şekil 2. Uzaktan Çalışma Konulu Yayınların Araştırma Alanlarına göre Dağılımı

Tablo 3’te, uzaktan çalışma konulu çalışmaların en fazla yer aldığı ilk 10 dergiye yer verilmiştir. Tabloya göre *Frontiers in Psychology* adlı derginin en fazla yayın sayısı ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, üçüncü sırada ise *Work a Journal of Prevention Assessment Rehabilitation* dergisi yer almaktadır. Sağlık ve psikoloji alanlarındaki dergilerin bu konuya en fazla ilgi gösteren dergiler olduğu da ifade edilebilmektedir. Alt sıralardaki dergi isimlerine ise yayın sayısı az olduğu için yer verilmemiştir.

Tablo 3. Dergilere Göre Yayın Sayıları

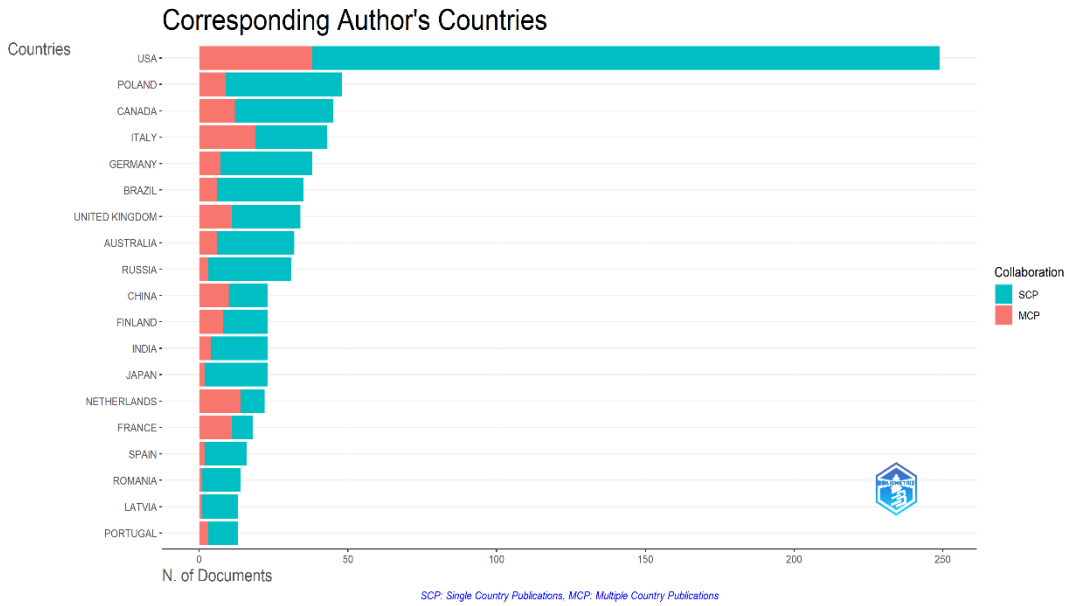
Dergi Adı	Yayın Sayısı	Etki faktörü
Frontiers in Psychology	47	4.2
International Journal of Environmental Research And Public Health	39	4.6
Work a Journal of Prevention Assessment Rehabilitation	14	2.3
Journal of Business Research	11	10.9
Journal of Applied Psychology	9	11.8
Revista De Gestao E Secretariado-Gesec	9	0.2
Human Resource Development International	8	6.3
International Journal of Manpower	8	3.2
Frontiers in Public Health	7	5.2
Computers in Human Behavior	6	9.9

Tablo 4’de, en fazla yayının ABD’li araştırmacılar tarafından yapıldığı görülmektedir. Kanada’dan sonra İngiltere, Almanya ve Polonya gibi Avrupa ülkelerindeki araştırmacılara ait çeşitli çalışmaların yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmacıların coğrafi dağılımı genel olarak değerlendirildiğinde Amerika kıtasındaki araştırmacıların, toplam yayın sayısının üçte birinden daha fazlasını araştırıldığı görülmektedir.

Tablo 4. Uzaktan Çalışma Konulu Yayınların Ülkelere Göre Sayıları

Ülke	Yayın sayısı
ABD	292
Kanada	58
İngiltere	57
Almanya	53
Polonya	51
İtalya	49
Avustralya	46
Rusya	40
Brezilya	39
Fransa	36

Tablo 4’deki veriler beraberinde uzaktan çalışma konusunda en çok yayın yapan ülkelerin uluslararası işbirliği derecesi incelenmiştir (Şekil 3). SCP (Single Country Publications), ülkenin kendi içindeki üretimini; MCP (Multiple Country Publications) ise birden fazla ülkedeki araştırmacıların işbirliği içinde yaptığı üretimini ifade etmektedir. Şekle göre ABD, hem yapılan yayın sayısı ile hem de başka ülkelerdeki araştırmacılarla yapılan yayın sayısı ile ilk sırada yer almaktadır. ABD’nin arkasından ikinci sırada İtalya gelmektedir. İtalya’nın MCP düzeyi de yüksektir. Kanada ve Hollanda’nın MCP düzeyleri diğer ülkelere göre yüksektir.

Şekil 3. Uzaktan Çalışma Konulu Yayın Yapılan Ülkelerin Uluslararası İşbirliği Derecesi

Tablo 5'te, analize dahil edilen yayınlarda en fazla kullanılan anahtar kelimeler sıralanmıştır. "Uzaktan çalışma" anahtar kelimesinden sonra 2020 yılındaki artan yayın sayısına paralel olarak "Covid-19" anahtar kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Üçüncü sırada "tele-çalışma" kelimesi yer almaktadır.

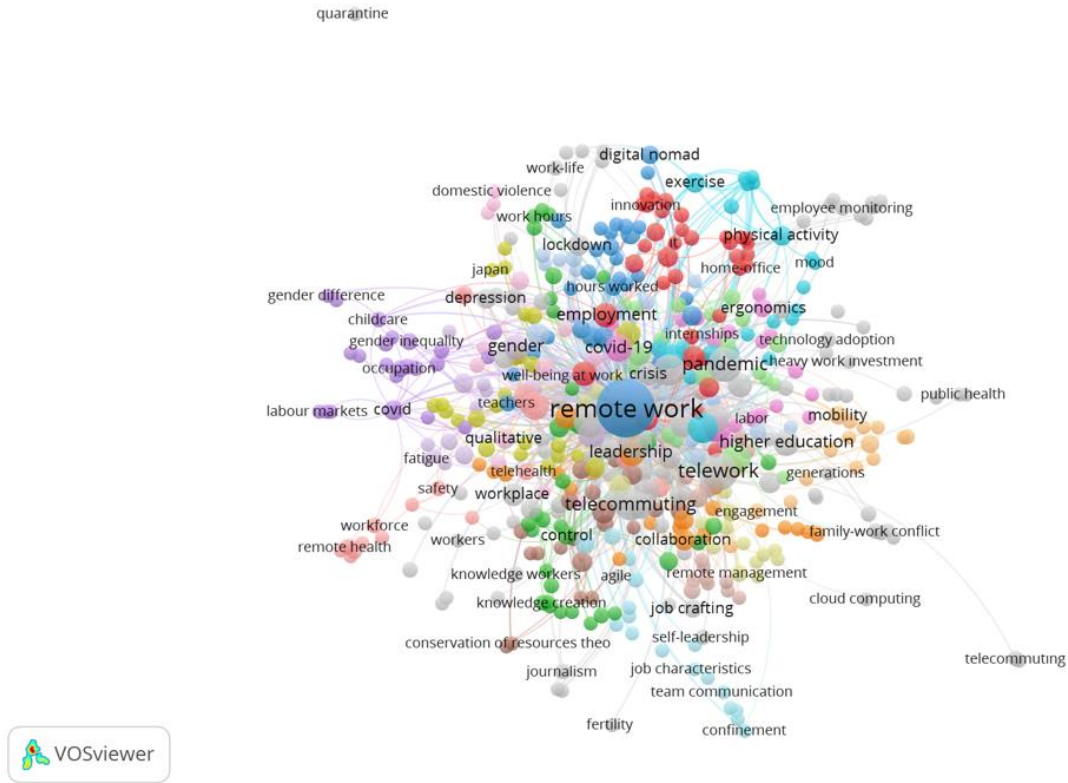
Tablo 5. En Fazla Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelime	f
Uzaktan Çalışma (Remote work)	403
Covid-19	268
Tele-Çalışma (Telework)	68
Pandemi (Pandemic)	51
İyi Oluş (Wellbeing)	38
Evden Çalışma (Working from Home)	34

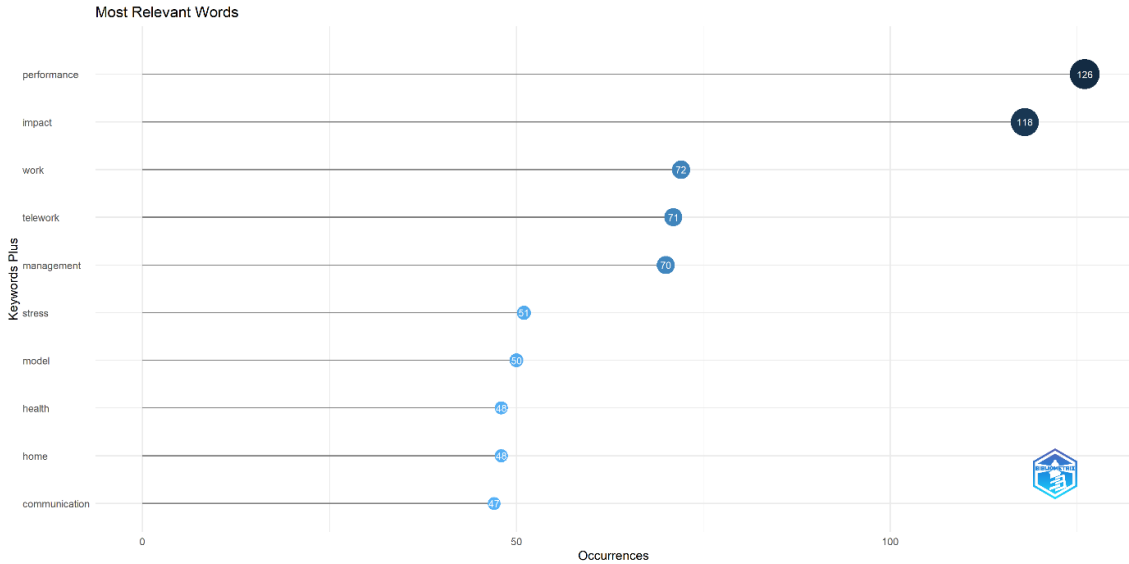
Şekil 4'e bakıldığında uzaktan çalışma konulu araştırmalarda kullanılan ortak anahtar kelimelerin haritalandırması görülmektedir. Yapılan filtrelemeler ile ulaşılan araştırmalarda kullanılan kelimeler arasında minimum iki bağlantı olacak şekilde seçilmiş ve toplamda 491 kelime ile haritalandırma yapılmıştır. Buna göre farklı renk kümeleriyle sıklıkla kullanılan kelimeleri ve bu kelimeler arasındaki bağlantıları gösteren haritada en çok kullanılan kelimelerin sırasıyla uzaktan çalışma, Covid-19 ve tele çalışma kelimeleri olduğu görülmektedir. Analiz sonucunda elde edilen anahtar kelimeler, bu konuda çalışma yapmayı düşünen araştırmacılar için önemli bir veri olarak görülebilmektedir.

Keywords Plus, WoS'a özel geliştirilmiş bir sistemdir. Bu sisteme göre, atıf yapılan makalelerin başlıklarından alınan kelimeler veya ifadeler sıralanmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre makalelerin anahtar kelimeleri incelendiğinde "performans" 126 kez; "etki" 118 kez; "çalışma/iş" 72 kez; "tele-çalışma" 71 kez; "yönetim" 70 kez ve "stres" 51 kez uzaktan çalışma ile birlikte kullanılmıştır (Şekil 5).

Şekil 4. Anahtar Kelime Analizi

Şekil 5. Keywords Plus'ta Yer alan Anahtar Kelimelerin Sayıları

Şekil 6'da yer alan kelime bulutu görseli ile performans kelimesinin ne kadar baskın olduğu görülmektedir. Keywords Plus sınıflandırmasına göre makalelerin anahtar kelimeleri incelendiğinde "performans", "etki", "çalışma/iş", "tele-çalışma", "yönetim" ve "stres" gibi kavramların uzaktan çalışma ile birlikte sıklıkla kullanıldığı görülmektedir

yararları ve dezavantajları hakkındaki tartışmalara ışık tutmak amaçlanmaktadır. İlk 10 listesinde yer alan en eski tarihli çalışma Wellman vd.'ne (1996) ait "Sosyal ağlar olarak bilgisayar ağları: Ortak çalışma, tele-çalışma ve sanal topluluk" (Computer networks as social networks: Collaborative work, telework, and virtual community) başlıklı çalışmadır. Bu çalışmaya göre, bilgisayar ağları insanları ve makineleri birbirine bağlayan sosyal ağlardır. Bilgisayar destekli sosyal ağlar; sanal toplulukların, bilgisayar destekli ortak çalışmanın ve uzaktan çalışmanın temelini oluşturmakta ve fiziki bir yapı olan işyeri yerine ev tabanlı işyerlerinin önemine değinilmektedir.

Tablo 6. En Fazla Atıf Alan Yayınların Künye Bilgileri

Yazar, Yıl	Dergi	Makale	Atıf
Dingel ve Neiman (2020)	J.Public Economics	How many jobs can be done at home?	665
Allen vd. (2015)	Psychological Science in the Public Interest	How effective is telecommuting? Assessing the status of our scientific findings	589
Wellman vd. (1996)	Annual Review of Sociology	Computer networks as social networks: Collaborative work, telework, and virtual community	524
Wang vd. (2012)	Applied Psychology	Achieving effective remote working during the COVID-19 pandemic: A work design perspective	455
Majchrzak vd. (2000)	MIS Quarterly	Technology adaptation: The case of a computer-supported inter-organizational virtual team	450
Staples vd. (1999)	Organization Science	A self-efficacy theory explanation for the management of remote workers in virtual organizations	251
Galanti vd. (2021)	J. of Occupational and Environmental Medicine	Work From home during the COVID-19 outbreak the impact on employees' remote work productivity, engagement, and stress	245
Charalampous vd. (2019)	European J. of Work and Organizational Psychology	Systematically reviewing remote e-workers' well-being at work: a multidimensional approach	222
Möhring vd. (2021)	European Societies	The COVID-19 pandemic and subjective well-being: longitudinal evidence on satisfaction with work and family	170
Fenner ve Renn (2010)	Human Relations	Technology-assisted supplemental work and work-to-family conflict: The role of instrumentality beliefs, organizational expectations and time management	168

Bunlara ek olarak 960 yayın arasında yer alan en eski ve en yeni yayınlara bakıldığında, en yeni yayının Allen vd.'ne (2024-erken erişim) ait "Hibrit kalıcıdır: Yeni iş dünyasında başarı için kritik davranışlar" (Hybrid is here to stay: Critical behaviors for success in the new world of work) başlıklı ve hibrit çalışma şekline odaklanan bir çalışma olduğu; en eski çalışmanın ise Olson (1982)'nin "Yeni bilgi teknolojileri ve örgüt kültürü" (New information technology and organizational culture) adlı çalışmasıyla uzaktan çalışma konusunu çalışma saatlerinin ve işin yapıldığı yerin esnekliği bağlamında ele alındığı görülmektedir.

Son olarak 1982 ve 2023 yılları arasında incelenen makalelerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile ilişkilendirildiğinde, iyi oluş ile 80, cinsiyet eşitliği ile 71, kaliteli eğitim ile 27, eşitsizliğin azaltılması ile 15, düzgün iş ve ekonomik büyüme ile ilgili 14 yayın olduğu tespit edilmiştir.

4. Sonuç ve Tartışma

Uzaktan çalışma konusu hem çalışanlar açısından hem de işverenler açısından çeşitli avantaj ve dezavantajları birlikte içeren bir kavramdır. Özellikle son yıllarda tüm dünyada pek çok değişikliğe yol açan pandemi ve karantina süreci, kavramın üzerinde çalışılması gereken pek çok yönü olduğunu göstermiştir. Genel olarak işin işyerine ve işyeri eklentilerine bağlı kalmadan internet ve internet teknolojileri üzerinden yapılabilmesi anlamına gelen uzaktan çalışma, sosyal bilimler alanının da çok önemli bir gündem maddesi haline dönüşmüştür.

Bu kapsamda uzaktan çalışmanın literatürdeki önemine vurgu yapabilmek ve gelecek çalışmaları ve araştırmacıları teşvik edebilmek amacıyla WoS üzerinden 960 çalışmaya ulaşılmıştır. Uzaktan çalışmanın ilgili alanlar dahilindeki kategorileri dikkate alınarak yapılan analizler sonucunda çoğunlukla makale olmak üzere çeşitli türlerde çalışmaların 1982 yılından başlamak üzere günümüze kadar yapıla geldiği görülmüş ve bundan sonra da artarak gündemde kalacağı sonucuna varılmıştır. Yıllar açısından incelendiğinde 960 adet yayının %91'inin (883 yayın) 2020 ve sonrası yıllarda yayımlandığı görülmektedir. Buna bağlı olarak konunun günümüzde önemli bir gündem maddesi olarak yer aldığı ve mevcut önemini korumaya devam edeceği yorumu yapılabilmektedir. Uzaktan çalışma konulu araştırmaların özellikle 2020 yılı ve sonrasında artış göstermesinin, pandemi sürecindeki sağlık önlemleri kapsamında uzaktan çalışmaya duyulan ihtiyaç ile yakından ilişkili olduğu ve bu duruma ek olarak yaşanan teknolojik gelişmeler sayesinde yoğun uygulama alanı bularak çalışma yaşamını içeren araştırmalarda odak haline geldiği görülmektedir. Bu durum çalışmalarda kullanılan ortak anahtar kelimelerin yoğunluğu ile de desteklenmektedir. Nitekim, ortak anahtar kelime kümelerinde sıklıkla yer alan ve diğer kelimelerle yüksek bağlantıya sahip olan "Covid-19" ve yeni çalışma biçimlerini ve bu çalışma biçimlerinin barındırdığı yenilikleri ifade eden "evden çalışma", "esneklik" gibi kelimeler uzaktan çalışma ile ilgili önemli ipuçları vermektedir. Ayrıca ABD başta olmak üzere dünyanın pek çok ülkesindeki araştırmacının kavrama ilgi gösterdiği görülmektedir.

Araştırmaya dahil edilen 960 yayınlara konuları genel olarak değerlendirildiğinde hibrit ve uzaktan çalışmanın artık bir norm haline gelmeye başladığı (Allen vd., 2024; Wheatly vd., 2023), COVID-19 pandemisi öncesinde yeni yeni denemeye başlanan bu çalışma şekli ile çalışanların verimlilik, performans, iş tatmini, motivasyon, izolasyon sorunu, iş-aile dengesi, sosyal destek, öz-denetim, dijital izleme, iş stresi, işe yabancılaşma (Olivares-Garcia vd., 2024; Aljumah, 2023, Jaiswal ve Prabhakaran, 2023; Beigi vd., 2023, Mikolajczyk vd., 2023, Lorentzon, Fotoh ve Mugwira, 2023, Delaney vd., 2023, de Laat, 2023, Qi vd., 2023, Wieser ve Abraham, 2023, Ditchburn ve Koh, 2023; Mahmoud vd., 2023) gibi kavramlarla birlikte incelenmeye başlandığı görülmektedir. "Dijital dönüşüm" (Kuczevska vd., 2023, Tomczak vd., 2022, Peter vd., 2023), "zoom yorgunluğu" (Queiroz vd., 2023) gibi yeni terimlerin literatüre girmeye başladığı söylenebilmektedir. Uzaktan çalışmanın avantaj ve dezavantajlarını COVID-19 (Ishii vd, 2023; Taksi-Deveciyan ve Alay, 2023) ile ilişkilendirerek pandemi öncesi ve sonrası çalışmalara da (Gilbert 2024) ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim bu kapsamda gerçekleştirilen araştırmalara göre uzaktan çalışma şekli, çalışanların dijital iletişim becerilerinin de önemini arttırarak, güvenilir bir internet ağının varlığından aşırı mesaj yüklenmesine kadar pek çok sorunu da beraberinde getirebilmektedir (Aziz vd., 2021). Bir toplumun ve ekonominin Covid-19 ile ne kadar iyi yüzleşebileceği; diğer faktörlerin yanı sıra işlerin ne kadarının uzaktan yapılabileceğine bağlı olduğu, firmaların üretkenliği ve çalışanların yaşam kalitesinin arttırma potansiyeline sahip olduğu Çekya'daki çalışanlar örneği üzerinden anlaşılmalı çalışılmıştır (Bajgar vd., 2021).

VOSviwer üzerinden yapılan analizler sonucunda en fazla atıf (665 atıf) alan çalışmanın 2020 yılında yayımlanan Dingel ve Neiman'a ait "Kaç tane iş evde yapılabilir?" (How many jobs can be done at home?) olduğu görülmektedir. Akademik camiada atıf almak, başka çalışmalara bilgi ve bulgular bağlamında katkı sağlamaktır. Bir çalışmanın yüksek atıf alması, o çalışmanın diğer çalışmalar ışık yutan bir araştırma olduğunun da göstergesi ve akademisyenliğin temellerinden biridir. Bulgular bölümünde sıralanan en fazla atıf alan

çalışmalar, alandaki görece yeni ve kapsamlı çalışmaların tespit edilebilmesi açısından önemli kabul edilebilmektedir.

Bu araştırma, uzaktan çalışma şeklinin yaygın şekilde benimsendiğini destekleyen kanıtlar sunmaktadır. Bu benimseme ile işyerlerinde yaşanan yenilik ve gelişmeler, çalışanların herhangi bir yerden uzaktan çalışmasına olanak tanımaktadır. İşyerlerinin, Covid-19 salgını öncesindeki çalışma düzenine (geleneksel çalışma şekli) geri dönmesi ise pek mümkün görünmemektedir. Çünkü pandemi, teknolojinin dünya çapında kabulünü hızlandırmış ve uzaktan çalışma şekli, küreselleşmiş sosyal ve ekonomik altyapı için hayati önem taşımaya başlamıştır. İletişim teknolojisi, uzaktan çalışma uygulamalarının kalbinde yer almakta ve örgütler, ekipler arasında bağlantı kurmak ve farklı çalışma gruplarıyla çalışmayı gerçekleştirmek için ortak zemin ve standartlar oluşturmaktadır.

Uzaktan çalışma; sosyolojik, psikolojik, hukuksal, teknik ve sağlık gibi farklı perspektiflerden incelenmesi gereken yeni çalışma şekillerinin başında gelmesi sebebiyle konu ile ilgili daha fazla çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin merkezi unsuru (Hedef 8) olan "insana yakışır iş" kavramını da göz önünde bulundurarak, uzaktan çalışma kavramının hem bilimsel yayınlarda hem de çalışma yaşamındaki uygulamalarda çok daha fazla gündeme gelmesi gerektiğini ifade etmek gerekir. Bu bilgiler ışığında uzaktan çalışma konulu araştırmaların bibliyometrik analizinin yapılmasının, araştırmaların odak noktalarının bir bütün halinde görülmesi açısından faydalı olabileceği yorumu yapılabilmektedir. Ancak buna karşılık, mevcut analiz çalışmasının belirli bir tarihe kadar olan çalışmaları ele alabilmesi ve konu hakkındaki araştırmaların da bu süreçte artarak devam etmesi nedeniyle belirtilen tarih sonrası yeni araştırmaların bu çalışmaya dahil edilememesi ve bir parametre olarak WoS'un tercih edilmesi de çalışmanın kısıtlarıdır. Böyle bir çalışmayı Türkiye'deki bir veri tabanı (TR-Dizin gibi) üzerinden yapabilmek mümkün değildir. Gelecekte ulusal veri tabanlarının alt yapısı buna uygun hale geldiğinde, ulusal literatürün de analizini yapma olanağını doğuracaktır. Bununla birlikte WoS veri tabanı üzerindeki 960 çalışma arasında Türkiye'den sadece 3 çalışma (Taksi-Deveciyan ve Alay, 2023; Genç ve Kılıçaslan-Gökoğlu, 2023; Kazancı, 2023) bulunmaktadır. 2023 yılında yayınlanan ve henüz hiç atıf alamayan bu çalışmalardan birincisi SosyoEkonomi dergisindeki, ilk işlerini uzaktan çalışma şekliyle gerçekleştiren ve bu çalışma şeklinin avantaj ve dezavantajlarını dile getiren 24 çalışanın görüşlerinin ele alındığı Taksi-Deveciyan ve Alay'ın makalesidir. İkincisi International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences'deki uzaktan çalışma şeklinin iş yaşam dengesi üzerindeki etkilerinin incelendiği ve Genç ve Kılıçaslan-Gökoğlu tarafından yazılan makaledir. Üçüncüsü ise Kazancı'nın International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences'deki yöneticilerin işe kişilik katkılarının incelendiği çalışmasıdır. Görüldüğü gibi WoS veri tabanındaki Türkiye'den yapılan çalışma sayısı çok düşüktür. Dolayısıyla "yeni normal" çalışma şekline dönüşen uzaktan çalışmanın çok yönlü olarak incelenmesi ve Türkiye'deki araştırmacıların da uluslararası literatüre katkı yapmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Beyan ve Açıklamalar (Declarations and Disclosures)

Yazarların Etik Sorumlulukları (Ethical Responsibilities of Authors): Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler.

Çıkar Çatışması (Conflicts of Interest): Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansal Destek (Funding): Yazarlar, çalışmanın hazırlanması ve/veya yayınlanması sürecinde herhangi bir finansal destek almamışlardır.

Yazar Katkı Oranı (Author Contributions): Yazarlar, çalışmaya olan katkılarını şu şekilde beyan etmişlerdir: Kavramlaştırma ve çalışma dizaynı, S. Yıldız Bağdoğan ve E. Özdemir; verilerin toplanması, S. Yıldız Bağdoğan ve E. Özdemir; verilerin analizi ve sonuçların yorumlanması, S. Yıldız Bağdoğan ve E. Özdemir; çalışmanın ilk/taslak halinin yazılması, S. Yıldız Bağdoğan ve E. Özdemir; çalışmanın gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi/düzeltilmesi, S. Yıldız Bağdoğan ve E. Özdemir. Çalışmanın ilk ve son hali tüm yazarlar tarafından okunmuş ve onaylanmış olup, yazarlar çalışmalarıyla ilgili sorumluluğu kabul etmektedirler.

İntihal Denetimi (Plagiarism Checking): Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir.

Kaynaklar

- Allen, T., Golden, T., & Shockley, K. (2015). How effective is telecommuting? Assessing the status of our scientific findings. *Psychological Science in the Public Interest*, 16(2), 40-68. <https://doi.org/10.1177/15291006155932>
- Allen, K. S., Grelle, D., Lazarus, E.M., Popp, E., & Gutierrez, S. L. (2024). Hybrid is here to stay: Critical behaviors for success in the new world of work. *Personality and Individual Differences*, 217, 112459. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112459>
- Aljumah, A. (2023). The impact of extrinsic and intrinsic motivation on job satisfaction: The mediating role of transactional leadership. *Cogent Business & Management*, 10(3), 1-23. <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2270813>
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometric: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Aziz, A., Ahmad, M. K., Suppiah, S. M., Mustaffa, C. S., Yusof, N., & Tugiman, M. (2021). Remote work: New normal communication challenges. *Breaking The Barriers, Inspiring Tomorrow*, 110, 1-7. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2021.06.02.1>
- Bajgar, M., Jansky, P., & Sedivy, M. (2021). How many of us can work from home? Evidence for the Czech Republic. *Politická Ekonomie*, 69(5), 555-570. <https://doi.org/10.18267/j.polek.1329>
- Başol, O., & Çömlekçi, M. (2021). Uzaktan çalışmanın sosyal ve demografik değişkenlerle ilişkisi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 16(3), 755-776. <https://doi.org/10.17153/oguibf.941442>
- Beigi, M., Shirmohammadi, M., Au, W. C., & Tochia, C. (2023). We were all in it together: Managing work from home as dual-earner households with school-age children. *Journal of organizational Behavior*, 1-19. <https://doi.org/10.1002/job.2755>
- Blazhevski, S., Mileva, I., & Bojadjiev, M. (2022). The relationship between remote work and job satisfaction: The mediating roles of social interaction and work-family conflict. *16th Annual International Conference on European Integration*.
- Chatterjee, S., Chaudhuri, R., & Vrontis, D. (2022). Does remote work flexibility enhance organization performance? Moderating role of organization policy and top management support. *Journal of Business Research*, 139, 1501-1512. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.10.069>
- Cobo, M., López-Herrera, A., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2011). Science mapping software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62, 1382-1402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>
- Costin, A., Roman, A. F., & Balica, R. S. (2023). Remote work burnout, professional job stress, and employee emotional exhaustion during the Covid-19 pandemic. *Frontiers in Psychology*, 14, 1193854. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1193854>
- Delaney, C., Bobek, A., & Clavero, S. (2023). "It was too much for me": Mental load, mothers, and working from home during the Covid-19 pandemic. *Frontiers in Psychology*, 14, 1208099. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1208099>
- de Laat, K. (2023). Living to work (from home): Overwork, remote work, and gendered dual devotion to work and family. *Work and Occupations*. <https://doi.org/10.1177/07308884231207772>
- Demirel, Y., & Bekiroğlu, Ç. (2022). Covid-19 Pandemi sürecinde evden çalışmanın iş stesi üzerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 4(9), 681-700. <https://doi.org/10.47994/usbad.1090966>
- Ditchburn, G., & Koh, R. E. (2023). Workplace pressure, employee stress, mental well-being, and resilience in response to Covid-19 in Singapore. *Evidence-based HRM*. <https://doi.org/10.1108/EBHRM-10-2022-0252>
- Di Martino, V., & Wirth, L. (1990). Telework: A new way of working and living. *International Labour Review*, 129(5), 529-554.
- Dingel, J. I., & Neiman, B. (2020). How many jobs can be done at home? *Journal of Public Economics*, 189, 104235. <https://doi.org/10.1016/j.jpube.2020.104235>
- Elling, M. (1985). Remote work/telecommuting a means of enhancing the quality of life, or just another method of making business more brisk? *Economic and Industrial Democracy*, 6(2), 239-249.
- Eurofound & ILO. (2017). Working anytime, anywhere: The effects on the world of work. *Publications Office of the European Union, Luxembourg and the International Labour Office*, Geneva. <http://www.eurofound.europa.eu/publications> (Erişim Tarihi: 02.08.2023)

- Felstead, A., & Henseke, G. (2017). Assessing the growth of remote working and its consequences for effort, well-being and work-life balance. *New Technology, Work and Employment*, 32(3), 195-212. <https://doi.org/10.1111/ntwe.12097>
- Gilbert, J. M., Fruhen, L. S., Burton, C. T., & Parker, S. K. (2023) The mental health of fly-in fly-out workers before and during Covid-19: A comparison study. *Australian Journal of Psychology*, 75(1), 2170280. <https://doi.org/10.1080/00049530.2023.2170280>
- Grant, C., Wallace, L., & Spurgeon, P. (2013). An exploration of the psychological factors affecting remote e-worker's job effectiveness, well-being and work-life balance. *Employee Relations*, 35(5), 527-546. <https://doi.org/10.1108/ER-08-2012-0059>
- Ishii, K., Yamamoto, I., & Nakayama, M. (2023). Potential benefits and determinants of remote work during the Covid-19 pandemic: Evidence from Japanese household panel data. *Journal of the Japanese and International Economies*, 70. <https://doi.org/10.1016/j.jjie.2023.101285>.
- Jaiswal, A., & Prabhakaran, N. (2023). Impact of employee well-being on performance in the context of crisis-induced remote work: Role of boundary control and professional isolation. *Employee Relations*, 46(1), 115-132. <https://doi.org/10.1108/ER-08-2022-0384>
- Kniffin, K. M., Narayanan, J., Anseel, F. A., Ashford, S. P., Bakker, A. B., Bamberger, P. B., Bhawe, D. P., Choi, V. K., Creary, S. J., Demerouti, E., Flynn, F. J., Gelfand, M. J., Greer, L. L., Johns, G., Kesebir, S., Klein, P. G., Lee, S. Y., Özçelik, H., Petriglieri, J. L., Rothbard, N. P., Rodolph, C. W., Shaw, J. D., Sirola, N., Wanberg, C., Whillans, A., Wilmot, M., & Vugt, M. v. (2020). Covid-19 and the workplace: Implications, issues, and insights for future research and action. *American Psychologist*, 76(1), 63-77. <https://doi.org/10.1037/amp0000716>
- Kossek, E. E., & Lautsch, B. A. (2018). Work-life flexibility for whom? Occupational status and work-life inequality in upper, middle, and lower-level jobs. *The Academy of Management Annals*, 12(1), 5-36. <https://doi.org/10.5465/annals.2016.0059>
- Köseoğlu, M., Rahimi, R., Okumuş, F., & Liu, J. (2016). Bibliometric studies in tourism. *Annals of Tourism Research*, 61(C), 180-198. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2016.10.006>
- Kuczewska, J., Pranicevic, D. G., Borowicz, A., & Talaja, A. (2023). The digital transformation process in the small and medium enterprise (SME) sector in the era of the Covid-19 pandemic: A study in Poland and Croatia. *Journal of Contemporary Management Issues*, 28(2), 27-41. <https://doi.org/10.30924/mjcmi.28.2.3>
- Lorentzon, J. I., Fotoh, L. E., & Mugwira, T. (2023). Remote auditing and its impacts on auditors' work and work-life balance: Auditors' perceptions and implications. *Accounting Research Journal*, 1030-9616. <https://doi.org/10.1108/ARJ-06-2023-0158>
- Majchrzak, A., Rice, R. E., Malhotra, A., King, N., & Sulin, B. (2000). Technology adaptation: The case of a computer-supported inter-organizational virtual team. *MIS Quarterly*, 24(4), 569-600.
- Mahmoud, A. B., Berman, A., Reisel, W., Fuxman, L., & Hack-Polay, D. (2023). Examining generational differences as a moderator of extreme-context perception and its impact on work alienation organizational outcomes: Implications for the workplace and remote work transformation. *Scandinavian Journal of Psychology*. <https://doi.org/10.1111/sjop.12955>
- Mikołajczyk, K., Molek-Winiarska, D., & Kleszewski, E. (2023), "I have to be always on" – managerial role and experience of work-life balance and regeneration practices during remote work. *International Journal of Workplace Health Management*. <https://doi.org/10.1108/IJWHM-11-2022-0195>
- Navarro, A. (2023). Complying with BEPS substance requirements through remote personnel: Business profit allocation, the PPT and ATAD 3. *Working Paper of the Max Planck Institute for Tax Law and Public Finance* No. 2023-13. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4624458>
- Olivares-García, F. J., & Méndez-Majuelos, I. (2024). Use of collaborative tools and remote work in the production of news programs in Canal Sur Television after Covid-19: The case of Despierta Andalucía. *Vivat Academia*, 157. <https://doi.org/10.15178/va.2024.e1496>
- Olson, M. H. (1982). New information technology and organizational culture. *MIS Quarterly*, 6(5), 71-92.
- Olson, M. H. (1983). Remote office Work: Changing work patterns in space and time. *Communication of the ACM*, 26(3), 182-187.
- Peter, M. K., Wuersch, L., Wong, A., & Neher, A. (2023). Digital transformation of work: Swiss MSEs working from home behaviour during Covid-19-pioneers leading the pack. *European Business Review*. <https://doi.org/10.1108/EBR-01-2023-0008>

- Qi, L., Xu, Y. P., & Liu, B. (2023). Work out of office: how and when does employees' self-control influence their remote work effectiveness? *Frontiers in Psychology, 14*, 1265593. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1265593>
- Queiroz, A. C. M., Lee, A. Y., Luo, M. F., Fauville, G., Hancock, J. T., & Bailenson, J. N. (2023). Too tired to connect: Understanding the associations between video-conferencing, social connection and well-being through the lens of zoom fatigue. *Computers in Human Behavior, 149*, 107968. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.107968>
- Shirmohammadi, M., Au, W. C., & Beigi, M. (2022). Remote work and work-life balance: Lessons learned from the Covid-19 pandemic and suggestions for HRD practitioners. *Human Resource Development International, 25*(2), 163-181. <https://doi.org/10.1080/13678868.2022.2047380>
- Shockley, K., Allen, T., Dodd, H., & Waiwood, A. (2021). Remote worker communication during Covid-19: The role of quantity, quality, and supervisor expectation-setting. *Journal of Applied Psychology, 106*(10), 1466-1482. <https://doi.org/10.1037/apl0000970>
- Taksi-Deveciyan, M., & Alay, H. K. (2023). The Experiences of new-starters: Remote working in the post- Covid-19 era. *Sosyoekonomi, 31*(58), 211-230. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2023.04.11>
- Tokol, A. (2021). Covid-19 Salgını tele çalışma için bir dönüm noktası mı? *Karatahta İş Yazıları Dergisi, (19)*, 1-23.
- Tomczak, M., Mpofu, E., & Hutson, N. (2022). Remote work support needs of employees with autism spectrum disorder in Poland: Perspectives of individuals with autism and their coworkers. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 19*(17), 10982. <https://doi.org/10.3390/ijerph191710982>
- Van Eck, N., & Waltman, L. (2010). Software survey: Vosviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics, 84*(2), 523-538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Wang, B., Liu, Y., Qian, J., & Parker, S. (2020). Achieving effective remote working during the Covid-19 pandemic: A work design perspective. *Applied Psychology: An International Review, 16*-59. <https://doi.org/10.1111/apps.12290>
- Wieser, L., & Abraham, M (2023). Employee acceptance of digital monitoring systems while working from home. *New Technology Work and Employment*. <https://doi.org/10.1111/ntwe.12280>
- Wellman, B., Salaff, J., Dimitrova, D., Garto, L., Gulia, M., & Haythornthwaite, C. (1996). Computer networks as social networks: Collaborative work, telework, and virtual community. *Annual Review Sociology, 22*(1), 213-38. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.22.1.213>
- Wheatly, M. G., Reed, L. N., Garland, M., & Jackson, C. C. (2023). Lessons learned from the pandemic: Syracuse University women embraced the online pivot in leadership education. *Journal of Leadership Studies, 16*(4), 46-52. <https://doi.org/10.1002/jls.21836>
- Yıldırım, S., & Tur, G. (2021). Covid-19 salgını sürecinde mobbing sorunu: Evden çalışan beyaz yakalılar üzerine bir araştırma *Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2*(2), 171-186.